

Juridiska enheten

Maria Funk

Justitiedepartementet

1. Slutbetänkande av utredningen om utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet, SOU 2016:11

Region Östergötland (RÖ) har beretts tillfälle att avge yttrande över slutbetänkandet av utredningen om utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet (SOU 2016:11).

RÖ anser inledningsvis att det är positivt att frågan gällande utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet lyfts upp och utreds närmare. RÖ anser emellertid att utredningen hade gett en mer nyanserad analys av problematik, risker och möjligheter med behandling av ofrivillig barnlöshet om kompetenser såsom barnläkare, barnpsykiater, beteendevetare/psykolog eller forskare med erfarenhet och kunskaper om barn förordnats biträda utredningen.

RÖ menar att det är positivt att utredningen lyfter fram forskning på området, men anser att den forskning som presenteras i utredningen är knapphändig inom området.

RÖ önskar oaktat ovanstående lämna följande synpunkter på betänkandet.

Barnets bästa

Utredningens utgångspunkt sägs vara barnets bästa, lika vård på lika villkor samt icke diskriminering, men eftersom experter inom området ”barnets bästa” saknats i utredningen, ligger snarare tyngden på den ensamstående kvinnans lika rättigheter, samkönade par och barnlösa pars önskemål om behandling av barnlöshet inom den offentligt finansierade vården. RÖ saknar ett tydligare fokus på barnets bästa i utredningen.

Utredningen belyser inte hur hälso- och sjukvården ska kunna säkerställa att de personer som ger upphov till embryo i samband med embryodonation är friska och inte har någon ärftlig belastning som kan äventyra ett framtida barns hälsa.

Det förs även en mycket begränsad diskussion kring barns upplevelser kring att ha helsyskon och biologiska föräldrar i andra familjer samt konsekvenserna för de olika familjekonstellationerna i framtiden.

Förändringar i föräldrabalken

RÖ instämmer i utredningens förslag gällande ändringar i föräldrabalken som rör assisterad befruktning i egen regi och i utlandet. Syftet med de föreslagna ändringarna är att få föräldrar att välja sådan behandling som ger barnet rätt att få kunskap om sitt genetiska ursprung, vilket RÖ anser att reglerna bör kunna medverka till.

Embryodonation

RÖ instämmer i utredningens förslag om att tillåta samtidig användning av donerade ägg och donerade spermier, eller med ett donerat embryo.

RÖ anser däremot att begreppet embryodonation kan vara ett svårt begrepp för gemene man att definiera och därmed fullt ut förstå innebörden av. Därmed kan det vara svårt att förstå och helt sätta sig in i konsekvenser och innebörden av att det rör sig om ett donerat ägg och donerade spermier helt utan genetisk koppling till mottagaren och att det på så vis kan finnas helsyskon i andra familjer.

Konsekvenser av donation av ägg eller spermier

RÖ anser att konsekvenser för en donator av ägg eller spermier eller där man gett upphov till embryon är mycket summariskt genomgången i utredningen. Frågan kring donatorers säkerhet och framtid är inte värderad eller belyst. Som RÖ påtalat tidigare har säkerställandet kring hur hälso- och sjukvården på bästa sätt ska kunna ta reda på ärftlighet för allvarliga sjukdomar inte berörts.

Förlängd frysförvaringstid

I utredningen föreslås frysförvaringstiden för befruktade ägg förlängas till 10 år. RÖ anser att ett tillägg bör göras i denna skrivning kring kvinnans och mannens ålder. Det finns idag rekommendationer kring åldersgränser för kvinnor och män gällande hur länge hälso- och sjukvården bör behandla infertilitet. RÖ anser att den åldersgränsen bör vara än tydligare och definitiv i synnerhet om frysförvaringstiden ska förlängas.

Surrogatmoderskap

RÖ instämmer i utredningens uppfattning att surrogatmoderskap inte ska tillåtas i svensk hälso- och sjukvård. Det föreligger mycket liten forskning kring surrogatmoderskap inom offentligt finansierad hälso- och sjukvård. Vidare är de medicinska riskerna för en surrogatmoder summariskt beskrivna och effekten av att det i många fall är en embryodonation eller en äggdonation som ska ge upphov till graviditeten belyses mycket lite i utredningen.

Under given omständighet att ett altruistiskt föräldraskap ingås av en kvinna med full autonomi, utan underläge vad gäller makt och utan vinstmotiv samt där det finns en tillfredsställande legal reglering skulle surrogatmoderskap kunna tillåtas. RÖ instämmer däremot i utredningens slutsats att nackdelarna överväger fördelarna med ett tillåtande.

Konsekvenser för hälso- och sjukvården

RÖ anser att det vore välkommet med ett åtgärdsförslag på hur fler donatorer ska kunna rekryteras. I dagsläget ligger detta endast på hälso- och sjukvården att lösa.

RÖ anser vidare att den beräkning av merkostnader för hälso- och sjukvården som presenteras i utredningen är bristfälligt belyst och visar på

att utredningen saknar kännedom kring omfattning och administration av rekrytering, utredning, provtagning, samtal, uppföljning av gametdonatorer och deras mottagare.

I utredningen nämns att det är upp till varje landsting att göra sina egna prioriteringar och bedöma hur tillgängliga resurser ska fördelas. Enligt utredningen ska varje landsting bedöma om möjligheten att få assisterad befruktning ska ske inom den befintliga verksamheten eller om denna typ av behandlingar ska avgiftsbeläggas för patienterna. RÖ anser att utredningen inte tagit hänsyn till patientlagens bestämmelser eftersom dessa innebär att landsting och regioners möjlighet att göra sina egna prioriteringar har fallit bort. Det räcker med att något landsting kommer att erbjuda denna vård inom ramen för sin befintliga verksamhet så kommer patienter att åka dit för att få behandling till vanlig patientavgift. Kostnaden för vården kommer däremot att tillfalla patientens hemlandsting.

Region Östergötland

Mats Johansson

Ordförande regionstyrelsen

2.

Mats Uddin

Regiondirektör

SÄRSKILT YTTRANDE

Ärende 2:20

Remissvar: Olika vägar till föräldraskap SOU 2016:11

Moderaterna delar inte utredarens uppfattning vad avser förbud mot altruistiskt surrogatmoderskap inom svensk hälso- och sjukvård. Vi menar att det bör tillåtas.

Med det sagt anser vi ändå att Region Östergötland i sitt remissvar förtjänstfullt belyser viktiga aspekter.

Moderaterna